



> Retouradres Postbus 40225 8004 DE ZWOLLE

Waterschap Aa en Maas
T.a.v. Boskalis Nederland B.V.
dhr. 5.1.2.e
Rosmolenweg 2
3356 LK PAPENDRECHT

Datum 29 oktober 2025
Betreft Beslissing op wijzigingsverzoek

Geachte heer 5.1.2.e

Op 20 april 2025 heb ik uw wijzigingsverzoek voor het besluit met kenmerk WNB/2022/060.toek (met aanvraagnummer 5190027496712) ontvangen. U wil graag een ontheffing wijzigen voor het project 'Meanderende Maas'. Ik heb uw verzoek met de aanvullingen van 10 juni 2025 beoordeeld. In deze brief leest u mijn beslissing en wat dit voor u betekent.

Procedure

Dit besluit is nodig voor de dijkversterking in het kader van het project Meanderende Maas. Voor dit project heeft het waterschap Aa en Maas een projectplan Waterwet opgesteld. Omdat het hier een primaire kering betreft is op het project de coördinatie-regeling als bedoeld in hoofdstuk 5, paragraaf 2, van de Waterwet van toepassing.

Daarnaast is het besluit nodig in verband met de herinrichting van de uiterwaarden die in het project is voorzien en gelegen is in de provincies Gelderland en Noord-Brabant. Omdat de coördinatie-regeling van de Waterwet niet kan worden toegepast op projectplannen die betrekking hebben op de herinrichting van uiterwaarden, hebben Provinciale Staten van beide provincies op 28 september 2022, respectievelijk 14 oktober 2022, besloten tot toepassing van de provinciale coördinatie-regeling als bedoeld in artikel 3.33, eerste lid, Wet ruimtelijke ordening (Wro).

Alle hoofdvergunningen voor het project Meanderende Maas hebben als ontwerpbesluit ter inzage gelegen van 17 augustus tot en met 27 september 2023. Eenieder kon gedurende deze termijn zienswijzen indienen op de ontwerpbesluiten. Omdat alle ontwerpbesluiten nog voor de inwerking-treding van de Omgevingswet zijn gecoördineerd, hebben we te maken met de toen vigerende wetgeving.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Prinses Beatrixlaan 2
Den Haag
Postbus 40225
8004 DE Zwolle
www.rvo.nl

T 088 042 42 42
omgevingswetnatuur@rvo.nl

Onze referentie
2025041601218

Kenmerk
OWFF/2022/060A.toek

Relatienummer
201423803

Bijlagen
3

Na de terinzagelegging van de ontwerpbesluiten zijn, met inachtneming van de binnengekomen zienswijzen, de definitieve besluiten vastgesteld. Deze hebben vervolgens van 23 mei tot en met 4 juli 2024 ter inzage gelegen. Tegen deze besluiten kon beroep worden ingesteld bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Voorliggend besluit is, op grond van artikel 6:19 van de Algemene wet bestuursrecht, een wijzigingsbesluit van de eerder ter inzage gelegen Ontheffing soortenbescherming Wet natuurbescherming. Vanwege de wijziging van één besluit hoeft de procedure niet opnieuw te worden gecoördineerd. Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant hebben desondanks besloten om de voorbereiding en bekendmaking van het ontwerpbesluit uit te voeren als ware een coördinatieprocedure, omdat de Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO) deze taak niet kan uitvoeren. Op de coördinatieprocedure is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van toepassing. Dit houdt in dat dit besluit eerst als ontwerpbesluit ter inzage heeft gelegen en daarna definitief is vastgesteld.

Zienswijzen

Het ontwerpbesluit en de bijbehorende stukken hebben op grond van de Algemene wet bestuursrecht van 28 augustus 2025 tot en met 8 oktober 2025 ter inzage gelegen. Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant hebben de ter inzagelegging op de gebruikelijke wijze, via www.officielebekendmakingen.nl, bekendgemaakt. Eenieder kon gedurende een termijn van zes weken eventuele zienswijzen over het ontwerpbesluit indienen bij Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant. Alle zienswijzen zijn vervolgens doorgestuurd naar de bevoegde instantie.

Op dit besluit is één zienswijze ingediend op 3 onderdelen van dit besluit (zie bijlage 2). De zienswijzen hebben aanleiding gegeven het besluit te wijzigen op één punt, namelijk voorschrift uuu.

In de Nota van Antwoord zienswijzen Project Meanderende Maas (bijlage 3) wordt dit nader toegelicht. De indiener van de zienswijze is persoonlijk op de hoogte gesteld van de definitieve besluitvorming en de beantwoording daarvan in de Nota van Antwoord.

Vorig besluit

Bij het besluit van 29 augustus 2024 is een ontheffing met kenmerk WNB/2022/060.toek verleend.

De ontheffing is verleend voor de periode van 1 juli 2024 tot en met 1 juli 2029 en geldt voor de verbodsbepalingen genoemd in:

- artikel 3.1, lid 2 en lid 4 Wnb voor wat betreft het opzettelijk verstoren, vernielen, beschadigen of wegnemen van nesten van de ransuil en roek,
- artikel 3.1, lid 2 voor het vernielen, beschadigen of wegnemen van nesten van buizerd,
- artikel 3.5, lid 4 Wnb voor het beschadigen of vernielen van rust- of voortplantingsplaatsen van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, de rosse vleermuis en de ruige dwergvleermuis,

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
29 oktober 2025

Onze referentie
2025041601218

Kenmerk
WNB/2022/060A.toek

- artikel lid 3.5, lid 2 en lid 4 voor het verstoren en beschadigen, vernielen van rust- en verblijfplaatsen van bever en de poelkikker,
- artikel 3.10, lid 1, sub b Wnb voor het beschadigen of vernielen van rust- of voortplantingsplaatsen van de das en de grote modderkruiper.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
29 oktober 2025

Onze referentie
2025041601218

Kenmerk
WNB/2022/060A.toek

Omgevingswet

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet ingegaan. De Wet natuurbescherming (Wnb) bestaat daardoor niet meer. De Wnb is opgegaan in de Omgevingswet en in de regelingen die daarbij horen zoals het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). De oude verbodsbepalingen staan nu in het Bal. Een onherroepelijke Wnb ontheffing moet ik zien als een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit.

Pas als een verleende ontheffing onherroepelijk is, moet ik de ontheffing beschouwen als een ontheffing voor een flora- en fauna-activiteit. Dit volgt uit artikel 2.6, lid 1 van de Aanvullingswet natuur Omgevingswet.

Op grond van artikel 2.9 van de Aanvullingswet natuur Omgevingswet, moet ik het oude recht (dus de Wnb) eerbiedigen, indien er nog gerechtelijke procedures lopen (met andere woorden; als het besluit nog niet onherroepelijk is).

Er loopt in dit geval nog een gerechtelijke procedure tegen de oorspronkelijke ontheffing. Daarom is de oorspronkelijke ontheffing (met kenmerk WNB/2022/060.toek), nog niet onherroepelijk en geldt nog het oude recht (dus de Wnb).

Wat betekent dit voor u?

Uw huidige ontheffing blijft gewoon gelden. Ik dien de behandeling van uw verzoek tot wijziging van de ontheffing nog volgens het oude recht, de Wnb, te behandelen.

Uw verzoek

Uw wijzigingsverzoek van de ontheffing heeft betrekking op de realisatie van het project 'Meanderende Maas', gelegen in de gemeenten Oss, Alphen-Chaam, West Maas en Waal en Wijchen. Het project is gericht op de kernopgaven dijkversterking, rivierverruiming (veiligheid) en gebiedsmaatregelen, waaronder natuurontwikkeling.

Voor een verdere beschrijving van alle voorgenomen werkzaamheden verwijs ik naar het bij de oorspronkelijke aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan Wet natuurbescherming' van 26 juni 2023.

Uw wijzigingsverzoek ziet specifiek toe op de werkzaamheden in het deelgebied de Diedensche Uiterdijk. Het hoofddoel voor de Diedensche Uiterdijk is de inrichting tot een gevarieerd rivier- en moeraslandschap waarbij de waterkwaliteits- en natuurdoelen van Rijkswaterstaat (KRW) en Provincie (NNB) gerealiseerd worden in samenhang met het versterken en beleefbaar maken van de ruimtelijke kwaliteit en versterken van de vrijetijdseconomie. Langs de huidige watergangen wordt een geul aangelegd die de originele Maasloop volgt.

De werkzaamheden in dit deelgebied bestaan uit grondwerkzaamheden die uitgevoerd zullen worden ter realisatie van het ontwerp, specifiek natuurinrichting, de KRW geul en kleiwinning. Deze klei zal worden gebruikt als versterking van de verschillende dijksecties. De winning en het gebruik van de klei is feitelijk de eerste fase in de uitvoering en kan niet opschuiven in de tijd. Uitstel betekent een kostbare vertraging voor het gehele project.

In 2024 zijn naast de reeds aanwezige dassenburchten en vluchtpijpen, er nieuwe vastgesteld in de Diedensche Uiterdijk. Om de geplande werkzaamheden te kunnen uitvoeren dient er 1 hoofdburcht, 1 bijburcht en 4 vluchtpijpen te worden verwijderd.

U verzoekt mij om de ontheffing met kenmerk WNB/2022/060.toek te wijzigen door deze aan te vullen met het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantings- en/of rustplaatsen van de das (artikel 3.10 lid 1 onder b van de Wnb).

Om te voorkomen dat voor degelijke situaties wederom wijzigingsverzoeken moeten worden ingediend vraagt u in het wijzigingsverzoek eveneens ontheffing voor het ontmantelen van nieuwe verblijfplaatsen wanneer die niet kunnen worden ontzien en die gedurende de uitvoering van het project in het deelgebied Diedensche Uiterdijk (deel C) mogelijk nog worden aangetroffen.

Besluit

Ik ga gedeeltelijk akkoord met uw verzoek. Dit betekent dat de ontheffing met kenmerk WNB/2022/060.toek is gewijzigd. De wijziging ziet toe op het aanvullend verlenen van een ontheffing op grond van artikel 3.10, lid 1, sub b van de Wnb, voor zover dit betreft het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de das op de locatie Diedensche Uiterdijk zoals aangegeven in figuur 1 in het activiteitenplan.

Ik geef u geen ontheffing voor beschadigen of vernielen van eventueel later nog aan te treffen voortplantings- of rustplaatsen van de das in de Diedensche Uiterdijk, alsmede in het hele projectgebied van de Meanderende Maas. Het verwijderen van dassenverblijfplaatsen betreft over het algemeen een overtreding, waar een wettelijke toets op dient plaats te vinden om de staat van instandhouding van de das te beoordelen voorafgaande aan de ingreep. Zonder een aanvraag kan RVO deze toets niet uitvoeren en heeft RVO ook geen zicht op de cumulatieve effecten.

Hierbij ontvangt u de gewijzigde ontheffing Wnb-ontheffing met kenmerk WNB/2022/060A.toek. In bijlage 1 licht ik mijn besluit toe.

Mijn overige overwegingen bij deze ontheffing leest u in bijlage 1 van mijn brief van 29 augustus 2024 met kenmerk WNB/2022/060.toek. Deze overwegingen, met name de voorschriften voor de soorten de ransuil, roek buizerd, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis, de ruige dwergvleermuis, bever, poelkikker, das en grote modderkruiper alsmede de staat van instandhouding, de andere bevredigende oplossing en het belang, gelden ook voor de gewijzigde ontheffing.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
29 oktober 2025

Onze referentie
2025041601218

Kenmerk
WNB/2022/060A.toek

Ik verleen u voor de periode vanaf 3 november 2025 tot en met 31 december 2029 een Wnb-ontheffing voor zover dit betreft

- het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- en rustplaatsen van de das zoals bedoeld in artikel 3.10, lid 1, onder b van de Wnb, op een nieuwe locatie in Diedensche Uiterdijk zoals aangegeven in figuur 1 in het activiteitenplan.

In Bijlage 1 licht ik mijn besluit toe.

Voor deze ontheffing gelden de volgende voorschriften:

Algemene voorschriften

- a. Deze ontheffing geldt alleen voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen.
- b. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die volgens de aanvraag worden uitgevoerd, tenzij dit anders in deze ontheffing staat.
- c. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die vallen onder de bevoegdheid van onze staatssecretaris (volgens artikel 1.3 van de Wnb).
- d. Het gebied waarvoor deze wijziging van de vergunning geldt, is het plangebied voor de realisatie van het project 'Meanderende Maas', gelegen in de provincies Noord-Brabant en Gelderland, één en ander zoals is weergegeven in figuur 1 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Wijzigingsverzoek verwijderen burcht das Diedense Uiterdijk' van 15 april 2025.
- e. De ontheffinghouder neemt meteen contact op met Rijksdienst voor Ondernemend Nederland als bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project (voorzien wordt dat) zich een andere ecologische situatie voordoet dan degene waar onder genoemde specifieke voorschriften aan refereren of andere handelingen dan bedoeld in voorschrift b noodzakelijk zijn.
- f. Deze ontheffing kan alleen gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers, of partijen die in opdracht van de ontheffinghouder werken. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de goede naleving van deze ontheffing.
- g. U stelt een ecologisch werkprotocol op, waarin alle voorschriften staan. U informeert alle betrokken partijen over het werkprotocol, met name de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie.
- h. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden ligt er een afschrift van deze ontheffing, de bijbehorende brief en het ecologisch werkprotocol op de locatie van de werkzaamheden. Deze worden op verzoek getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
- i. De ontheffinghouder vult het bijgevoegde meldingsformulier volledig in en stuurt deze samen met het ecologisch werkprotocol naar Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Hij of zij doet dit, zodra de startdatum van de werkzaamheden bekend is, maar minimaal 7 dagen voor de start.

Specifieke voorschriften

- j. U dient, met in achtname van onderstaande voorschriften, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in hoofdstuk 4 van het bij de aanvullingen gevoegde rapport 'Wijzigingsverzoek verwijderen burcht das Diedense Uiterdijk' van 15 april 2025 (Bijlage 2).

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
29 oktober 2025

Onze referentie
2025041601218

Kenmerk
WNB/2022/060A.toek

- k. U dient, met in achtneming van onderstaande voorschriften, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in hoofdstukken 5.4, 6.5, 8.3, 9.4, 11.3, 13.3, 15.3, 16.3 en 17 van het activiteitenplan 3.0 van 26 juni 2023, en de notitie van 26 juni 2023.
- l. De werkzaamheden vinden uitsluitend plaats van 06:00 tot 19:00 uur met uitzondering van:
 - de aanvoer van exceptioneel verkeer gedurende 4 maal per jaar, waarvan akte in het ecologisch werkprotocol;
- m. Indien er calamiteiten¹ zijn, waardoor u genoodzaakt bent geweest om te werken buiten de tijdspanne van 06:00 tot 19:00 uur dient u RVO hiervan in kennis te stellen.
- n. Gedurende de projectuitvoering, dienen geluid-reducerende maatregelen te worden ingezet opdat de beschermde natuurwaarden zo weinig mogelijk verstoring kennen. Deze maatregelen dienen te worden toegelicht en opgenomen in het ecologisch werkprotocol.
- o. Er mag uitsluitend gebruik worden gemaakt van kunstmatige verlichtingsbronnen tussen 06:00 en 19:00 uur en met exceptioneel verkeer. De verlichtingsbronnen zijn gericht op de werkwegen, werkterreinen en er vindt geen verstrooiing plaats naar het omliggend terrein. Er mogen geen verlichtingsbronnen geplaatst worden binnen 75 meter van verblijfplaatsen van de aangevraagde soorten.
- p. Er worden geen kunstmatige verlichtingsbronnen in het kader van de recreatieve voorzieningen aangelegd.
- q. Gedurende de projectuitvoering dient per soort en per territorium zorg gedragen te worden dat het dier zich vrij kan blijven verplaatsen naar functies binnen zijn leefgebied. M.a.w. de verschillende ecologische functies binnen het leefgebied van een dier dienen altijd bereikbaar te blijven voor het dier. Een ecologisch deskundige dient hierop toe te zien en maatregelen in deze, dienen te worden vastgelegd in het ecologisch werkprotocol.

Ransuil

- r. U dient ten aanzien van de voorgenomen werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare voortplantingsperiode van de ransuil. Deze periode loopt globaal van februari tot en met begin augustus, inclusief de periode wanneer de jongen van tijd tot tijd terugkeren naar het nest en afhankelijk zijn van de ouders. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige op het gebied van de ransuil.
- s. Gedurende de broedperiode van de ransuil dienen er geen werkzaamheden plaats te vinden binnen 100 meter van een jaarrond beschermd nest; met uitzondering van het drukken van damwanden en werkzaamheden die minder dan 70dB meetbaar geluid veroorzaken op de nestlocatie.
- t. Bij het kappen van bomen dient u roestplaatsen te ontzien in de wintermaanden van oktober tot maart, dan wel de bomen te kappen in september en oktober. De roestplaatsen dienen te worden vastgelegd in het EWP.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
29 oktober 2025

Onze referentie
2025041601218

Kenmerk
WNB/2022/060A.toek

¹ calamiteiten: betreft een onvoorziene gebeurtenis die actie vereist vanwege een acuut risico voor de volksgezondheid of openbare veiligheid. Bv. in dit project overstromingen.

- u. Tijdens de winterperiode dient er vanaf de schemering geen verstoring plaats te vinden binnen 75 meter van slaap/roestbomen van de ransuil.
- v. De compensatienesten van de territoria R8, R10, R11 en R20 dienen zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke nest en in zelfde type (naald)boom te worden geplaatst, buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. De locatie van de compensatie ten opzichte van de huidige nestbomen dient te worden vastgelegd in het EWP.
- w. Het plaatsen van een korf over de nesten R10 en R20, wordt begeleid door een ecologisch deskundige van de ransuil. De korf wordt verwijderd zodra de nestlocatie zich buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden bevindt.
- x. U dient de compensatie-nestlocaties van ransuil R5, R6, R8, R10, R11 en R20 gedurende de projectuitvoering op die locaties te monitoren om het effect van deze maatregel te borgen. Na plaatsing vindt monitoring plaats gedurende drie jaar, waarbij elk jaar in de broedperiode twee bezoeken worden uitgevoerd. Monitoringresultaten dienen uiterlijk 31 december van elk jaar te worden aangeleverd aan het bevoegd gezag. Indien de resultaten daar aanleiding toe geven, kunnen aanvullende maatregelen worden opgelegd.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
29 oktober 2025

Onze referentie
2025041601218

Kenmerk
WNB/2022/060A.toek

Buizerd

- y. Om overtreding te voorkomen gedurende de broedperiode mag een broedende buizerd of het broedsel niet worden benaderd door mens en materieel binnen een contour van 75 meter. Wat betreft de geluidsbelasting van een nest gedurende de broedperiode moet de geluidsbelasting beneden de huidige achtergrondbelasting blijven door gebruik te maken van geluid reducerende maatregelen (bijvoorbeeld induwen). Of door bepaalde werkzaamheden plaats te laten vinden buiten het broedseizoen. Uitgezonderd is het gebruik van een openbare weg wanneer die zich binnen de 75 meter van het nest bevindt en die jaarrond en regelmatig wordt gebruikt door het verkeer.

Roek

- z. U dient ten aanzien van de voorgenomen werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare voortplantingsperiode van de roek door gedurende deze periode geen werkzaamheden uitgevoerd mogen worden, uitgezonderd het drukken van damwanden en werkzaamheden die minder dan 70dB veroorzaken op de nestlocatie. De kwetsbare periode loopt globaal van januari tot en met juli, maar kan eerder aanvangen of later eindigen afhankelijk van de heersende klimatologische en meteorologische omstandigheden. De precieze begrenzing dient in de praktijk door een ter zake kundige van roek te worden bepaald. Conform uw activiteitenplan (pp. 113) voorziet u bij de locatie aan de Molenweg geen probleem, verstoring tijdens de werkzaamheden is uitgesloten. De nesten bevinden zich buiten het plangebied op een dusdanige afstand (>130 meter) dat er geen negatief effect zal zijn door de werkzaamheden met mogelijk verstoring door geluid, beweging en trillingen. Waar het gaat om de oostelijke deelkolonie aan de Lithoijense dijk, waar 8 mogelijke nestbomen blijven staan dient u rekening te houden met de kwetsbare voortplantingsperiode van de roek, door gedurende de broedperiode geen werkzaamheden uit te voeren binnen de invloedssfeer van de nestbomen. Tenzij door de ter zake kundige voor de roek in het EWP onderbouwd kan worden dat (alternatieve) werkzaamheden geen negatieve

effecten hebben op de broedsels van de roek, door bijvoorbeeld te kiezen voor induwen in plaats van intrillen.

- aa. De nesten en de bijbehorende nesttak(ken), van nestbomen van de noordelijke deellocatie en van de 4 te kappen nestbomen van de oostelijke deellocatie dienen voorzichtig te worden verwijderd door een ecologisch deskundige van de roek. Deze nesten en takken dienen te worden bevestigd aan geschikte takken en vorken van de te behouden 8 bomen van de oostelijke deellocatie.
Dit dient plaats te vinden buiten de broedperiode van de roek en vóór 31 december (voor de nestbouw van de roek).
- bb. U dient de nestlocaties van de roek van de oostelijke deellocatie en de deellocatie aan de Molenweg te monitoren om het effect van deze maatregel te borgen. Een plan van aanpak monitoring dient u in het eerste jaar na ontheffingsverlening te overleggen aan RVO. Daarbij dienen het aantal nesten van de roek op de 3 deellocaties voorafgaand aan de werkzaamheden als nulmeting te worden vastgelegd. Na plaatsing vindt monitoring plaats gedurende drie jaar, waarbij elk jaar in de broedperiode twee bezoeken worden uitgevoerd. Monitoringresultaten dienen uiterlijk 31 december van elk jaar te worden aangeleverd aan het bevoegd gezag. Indien de resultaten daar aanleiding toe geven, kunnen aanvullende maatregelen worden opgelegd.

Bever

- cc. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare voortplantingsperiode van de bever. Deze periode loopt globaal van mei tot en met augustus. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kunnen deze periodes langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de bever. Gedurende de hierboven vermelde kwetsbare periode dan wel gedurende een periode met laag water of ijsvorming dient een verstoringvrije afstand van 30 meter vanaf de burchten te worden aangehouden.
- dd. In het kader van de rivierverruimende maatregelen, dienen er meerdere hoogwaterplaatsen per territorium te worden aangelegd.
- ee. Maatregelen dienen te worden genomen, ter voorkoming van verstoring door loslopende honden en/of recreanten bij rust- en verblijfplaatsen (inclusief hoogwaterplaatsen) van bever.
- ff. Een plan van aanpak monitoring voor de locaties Diedensche uiterdijk (zuid), Appeltern en Ossekamp, gedurende de projectuitvoering dient te worden opgesteld om het effect van de maatregelen te borgen in het kader van de functionaliteit van het leefgebied van bever. U dient dit plan van aanpak in het eerste jaar na ontheffingsverlening te overleggen aan RVO. RVO kan aanvullende RVO kan aanvullende maatregelen opleggen in het kader van monitoring en om de functionaliteit te borgen.

Maatregelen verwijderen burchten, beverpijpen en/of oeverholen:

- gg. Het weghalen van burchten, beverpijpen en oeverholen bij het territorium bij de Diedensche uiterdijk langs de Vliet en de Grote Plas, dient voorafgaand aan de werkzaamheden vast te worden gelegd in het EWP. Daarbij dient de locatie en aantal van de burcht(en) en holen die weggehaald worden en de verhouding hiermee tot de te behouden (kraam-)burchten en holen inzichtelijk te worden gemaakt.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
29 oktober 2025

Onze referentie
2025041601218

Kenmerk
WNB/2022/060A.toek

- hh. Voor wat betreft de werkzaamheden binnen 30 meter van de burcht, maak enkel gebruik van handmateriaal en ga stapvoets te werk om instorting van gangen te voorkomen. Daarbij dient er in één richting te worden gewerkt.
- ii. Ter aanvulling op de door u vermelde maatregel (paragraaf 5.4 van het Activiteitenplan) het dichtzetten van de ingang van de burcht of oeverhol voor 3/4e met grond of boomstammetjes, dient het grond niet te worden aangestampt of te worden verdicht. De lucht dient via de bovenkant van de burcht of hol in te komen.
- jj. Ter aanvulling op de door u vermelde maatregel (hoofdstuk 5.4) in het kader van het wegvangen van een bever, kan dit uitsluitend plaatsvinden tussen 1 september en 1 april, ruim voor de kwetsbare periode. Daarbij dient naast een ter zake kundige van bever deskundige ook standaard een dierenarts aanwezig te zijn omwille van het (tijdig) kunnen verdoven van aanwezige bever.
- kk. Appeltern: er dient een plan van aanpak voor een compensatie-territorium drie jaar voor het weghalen van het territorium bij Appeltern, te worden overlegd aan RVO. Dit plan van aanpak dient door een ecologisch deskundige te worden ontwikkeld.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
29 oktober 2025

Onze referentie
2025041601218

Kenmerk
WNB/2022/060A.toek

Maatregelen te behouden burchten, beverpijpen en/of oeverholen

- ll. Er dient een verstoringvrije afstand van 30 meter rondom deze locaties gedurende het jaar te worden aangehouden.
- mm. Werkzaamheden binnen de 30 meter straal vanaf een burcht dienen buiten de kwetsbare periode en/of buiten de periode van laag water en ijsvorming plaats te vinden en altijd onder begeleiding van een beverdeskundige.
- nn. Voor wat betreft de werkzaamheden binnen 30 meter van de burcht, maak enkel gebruik van handmateriaal en ga stapvoets te werk om instorting van gangen te voorkomen. Daarbij dient er in 1 richting te worden gewerkt.

Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis

- oo. De essentiële vliegroutes dienen te allen tijde te kunnen blijven functioneren. Gedurende de werkzaamheden dienen hiervoor tijdelijke schermen te worden aangebracht. Deze schermen dienen direct na de kap van de bomen, in de periode november – eind maart te worden geplaatst, of indien mogelijk bij voorkeur al aan het begin van de werkzaamheden om dieren te laten wennen aan de nieuwe route.
- pp. De vleermuisschermen dienen minimaal 2 meter hoog te zijn en dienen op palen te staan van minimaal 1,5 meter hoog, waarbij de schermen zelf bestaan uit stuifzanddoek of gaaswerk met een maaswijdte van maximaal 1,5cm. Schermen zijn windgevoelig en dienen goed onderhouden te worden in het actieve seizoen van vleermuizen om het functioneren ervan te kunnen waarborgen.
- qq. In de nieuwe situatie, na afronding van de werkzaamheden en op het moment dat de tijdelijke schermen zijn verwijderd, dient nieuwe bomenaanplant het functioneren van de beide essentiële vliegroutes te waarborgen. Ter aanvulling op uw maatregel (pg. 92) dient deze nieuwe aanplant een kroonbreedte te hebben van 2,5 meter.
- rr. Een ter zake kundige leverancier van bomen dient na de herplant van bomen gedurende een periode van 3 jaar jaarlijks te controleren dat bomen aanslaan

- dan wel vervangen dienen te worden. U dient RVO hierover jaarlijks te rapporteren per 1 december van desbetreffende jaar.
- ss. De effectiviteit van de maatregelen ter behoud van de beide essentiële vliegroutes en de compensatie paarverblijfplaats, dient te worden gemonitord middels het uitvoeren van batdetectoronderzoek. Een plan van aanpak monitoring hiervoor dient u hiervoor in het eerste jaar na ontheffingverlening te overleggen aan RVO. RVO kan aanvullende maatregelen opleggen in het kader van monitoring.
- tt. Het verlichtingsplan in het ecologisch werkprotocol dient u drie maanden voorafgaand aan de uitvoeringswerkzaamheden voor te leggen aan RVO, zoals door u vermeld onder 'Algemene Maatregelen Vleermuizen'. RVO kan aanvullende maatregelen opleggen om lichtverstoring te voorkomen.
- uu. De compensatiekasten dienen op minimaal 3 meter hoogte en op verschillende exposities geplaatst te worden en voorts zo dicht mogelijk bij de locatie van de oorspronkelijke verblijfplaats.
- vv. Groenstructuur langs Harensedijk (vliegroute en foerageergebied gewone dwergvleermuis en rosse vleermuis):
- -voorafgaand aan de werkzaamheden dient u een overzichtskaart en lijst te laten opnemen in het ecologisch werkprotocol voor wat betreft de huidige groenstructuur met gaten en de vermelding van de afstand huidige gaten;
 - een lijst van de locaties te kappen aantal bomen;
 - voor wat betreft de permanente situatie dient er een overzichtskaart en lijst met vermelding van de locaties herplant aantal bomen voor een robuuste essentiële aaneengesloten vliegroute en foerageergebied. Dit dient ook te worden vastgelegd in het Ecologisch werkprotocol.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
29 oktober 2025

Onze referentie
2025041601218

Kenmerk
WNB/2022/060A.toek

Poelkikker

- ww. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare voortplantingsperiode en winterrust van de poelkikker. Deze periode loopt globaal van halverwege maart tot en met halverwege september en resp. halverwege oktober tot en met halverwege april. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kunnen deze periodes langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige op het gebied van de poelkikker.
- xx. Om te voorkomen dat de poelkikker op weg naar zijn winterhabitat in de directe omgeving wordt gedood of verwond tijdens werkzaamheden dienen tussen 15 september en 1 oktober de aanwezige exemplaren van de poelkikker te worden weggevangen uit de watergang en te worden uitgezet in overwinteringsgebied buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.
- yy. Om doden en verwonden van poelkikker tijdens de winterrust te voorkomen worden er geen werkzaamheden uitgevoerd in de periode november tot en met maart óf er worden tijdelijk amfibieën-rasters geplaatst tussen het overwinteringsgebied en het werkgebied.
- zz. Ter aanvulling op uw maatregel inzake het functioneel houden van een amfibieën-scherm dient de scherm ook na zware weersomstandigheden gecontroleerd te worden op functionaliteit. Dit dient opgenomen te worden in het logboek van het EWP.

- aaa. Er kan gewerkt worden tijdens de kooractiviteit van de poelkikker in mei en juni, mits gedurende deze maanden de geluidsbelasting door deze werkzaamheden niet uitkomen boven de huidige achtergrondgeluidsbelasting per locatie(s), door bijvoorbeeld het plaatsen van geluidsschermen. Verstoring door trillingen binnen het leefgebied van de poelkikker, door het plaatsen van een steunbeer of damwand, dient buiten de kwetsbare periode plaats te vinden of op ten minste een afstand van 50 meter van de dichtstbijzijnde buitenste grens van het leefgebied van de poelkikker. Wellicht ten overvloede verwijs ik u voor wat betreft deze activiteit ook op voorschrift uu.
- bbb. Naast het realiseren van een nieuwe watergang, geschikt als voortplantingsbiotoop voor de poelkikker, dienen er in de directe omgeving van de watergang voldoende schuilmogelijkheden (minimaal 40% directe omgeving watergang) aanwezig te zijn, geschikt als verblijfplaats en landhabitat voor overwinteringslocatie zoals takkenrillen.
- ccc. Het realiseren van nieuw leefgebied door het aanleggen van nieuwe watergangen met vergelijkbaar profiel, lengte en gelijke of betere kwaliteit als de watergangen die gedempt wordt, waarbij de nieuwe compensatie watergangen dienen te voldoen aan de eisen van voortplantingswater en leefgebied voor de poelkikker. Dit dient te worden vastgelegd in het EWP.

Grote modderkruiper

- ddd. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare voortplantingsperiode en winterrust van de grote modderkruiper. De kwetsbare periode van de voortplanting loopt van april tot en met augustus. De kwetsbare periode van de winterrust loopt van november tot en met maart, vooral wanneer de luchttemperatuur onder het vriespunt ligt of als er ijs aanwezig is in de watergang. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kunnen deze periodes langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de grote modderkruiper.
- eee. Het afvangen van de grote modderkruiper kan alleen plaatsvinden in de periode van september tot en met maart en indien er geen sprake is van vorst. Mits voorafgaand bekend is waar de grote modderkruiper zich ophoudt in de diepere delen van zijn leef-habitat.
- fff. Werkzaamheden waarbij verstoring middels trillingen plaatsvindt zoals het plaatsen van een steunbeer of damwand, dienen buiten de kwetsbare perioden (zie voorschrift bbb.) plaats te vinden.
- ggg. U dient op basis van de resultaten van de nulmeting in de huidige leefgebieden, onderzoek uit te voeren in de nieuw aan te leggen compensatie-locaties na één jaar. Op basis van een vergelijk van deze resultaten, dient inzicht te worden verstrekt of de gewenste habitat-eisen zijn behaald/geborgd van duurzame compensatie-locaties om de modderkruiper te kunnen verplaatsen. Dit dient u vast te leggen in het EWP. U dient ook RVO hiervan in kennis te stellen. Indien blijkt uit de resultaten dat er aanvullende maatregelen dienen te worden genomen, dient u dit voor te leggen aan RVO. RVO kan aanvullende maatregelen opleggen in het kader van monitoring en om de functionaliteit te borgen.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
29 oktober 2025

Onze referentie
2025041601218

Kenmerk
WNB/2022/060A.toek

hhh. De permanente compensatielocaties dienen voorafgaand aan de werkzaamheden bij de huidige poelen en watergangen te zijn gerealiseerd, alvorens de grote modderkruiper wordt gevangen en overgezet. Indien bij locatie G4 naast de compensatie van de aan te leggen sloot ook gebruik wordt gemaakt van aangrenzende sloten zoals is opgenomen in de maatregelen uit het activiteitenplan en de toelichting in de zienswijze, dient het beheer en onderhoud van deze huidige sloten zowel tijdens als na de uitvoering van de werkzaamheden gericht te zijn op de optimalisatie van dit leefgebied om het voor de grote modderkruiper te behouden, waarbij roofvissen zoals snoek en baars worden geweerd. Dit dient te worden vastgelegd samen met de betrokken andere eigenaren/beheerders.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
29 oktober 2025

Onze referentie
2025041601218

Kenmerk
WNB/2022/060A.toek

Das

- iii. Het betreden en vernielen van dassenwissels en geleidende groenelementen moet zo veel als mogelijk worden voorkomen en gefaseerd in tijd en ruimte per leefgebied van een das. Daarnaast dienen de dassenwissels voor zonsondergang (of uiterlijk 19.00 uur als de zon later onder gaat) weer vrij te zijn van aantasting en obstakels. De wissels op werklocaties aan de dijken en in de uiterwaard dienen daarom te allen tijde beloopbaar te blijven door hulpmaatregelen, zoals het plaatsen van een passeerstrook bij een tijdelijke oversteekplaats of het creëren van een passeerstrook maximaal binnen 25 meter van de huidige wissel en dienen te worden vastgelegd in het ecologisch werkprotocol.
- jjj. Voor wat betreft de door u opgestelde maatregelen monitoring en bijvoeren dient u dit uit te voeren conform uw beschrijving, met dien verstande dat er wordt uitgegaan van 100% tot aan minimaal 66% van de voedselbronnen. Het doel is om het foeragegedrag van de dassen te bepalen vanuit de huidige aanwezige voedselbronnen, voordat er slechts 66% foerageergebied resteert. Deze monitoring wordt minimaal 1 maand voorafgaand aan de werkzaamheden gestart en vastgelegd in het werkprotocol.
- kkk. De inrichting- en beheermaatregelen en een door u opgestelde plan van aanpak voor monitoring, dient u zo spoedig mogelijk, maar minimaal binnen het eerste jaar na afgifte van de ontheffing, voor te leggen aan RVO.
- lll. Het betreden en vernielen van dassenwissels en geleidende groenelementen moet zo veel als mogelijk worden voorkomen en gefaseerd in tijd en ruimte per leefgebied van een das. Daarnaast dienen de dassenwissels voor zonsondergang (of uiterlijk 19.00 uur als de zon later onder gaat) weer vrij te zijn van aantasting en obstakels. De wissels op werklocaties aan de dijken en in de uiterwaard dienen daarom te allen tijde beloopbaar te blijven door hulpmaatregelen, zoals het plaatsen van een passeerstrook bij een tijdelijke oversteekplaats of het creëren van een passeerstrook maximaal binnen 25 meter van de huidige wissel en dienen te worden vastgelegd in het ecologisch werkprotocol.
- mmm. Gezien de aard van de werkzaamheden en de verstoring dat het met zich mee brengt, dient een verstoringvrije afstand van 30 meter rondom de dichtstbijzijnde toegang van een burcht te worden aangehouden.
- nnn. Werkzaamheden binnen 30 meter dienen zo kort mogelijk overdag te worden uitgevoerd om te voorkomen dat het dier binnen blijft of vlucht vanwege de aanwezige vreemde geuren en dit de ecologische functionaliteit van de burcht ondermijnt. Detaillering hiervan dient te worden toegelicht en onderbouwd in het ecologisch werkprotocol.

- ooo. Een burcht dient ten alle tijden voorzien te blijven van een dichte dekking, waarbij binnen 30 meter groenstructuren (en wissels en nestmateriaal) aanwezig blijven ter ondersteuning van de ecologische functionaliteit van een (kraam-)burcht.
- ppp. Wissels, ingangen van vluchtpijpen en burchten dienen gevrijwaard te zijn van (werk)verlichting of lichtverstrooiing.
- qqq. In het kader van de rivierverruiming dienen twee hoogwatervluchtplaatsen of beverterpen per territorium te worden gerealiseerd.
- rrr. Er dienen natuurvriendelijke oevers met geleidend groen, bijvoorbeeld hagen, langs de geulen te worden gerealiseerd en indien mogelijk deze te laten aansluiten op de wissels.
- sss. Maatregelen dienen te worden getroffen die (onbevoegde) betreding en aantasting van burchtlocaties voorkomen.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
29 oktober 2025

Onze referentie
2025041601218

Kenmerk
WNB/2022/060A.toek

Voor de aangevraagde verwijdering van dassenburchten en pijpen in de Diedensche Uiterdijk gelden de volgende specifieke voorschriften:

- ttd. De vervangende kraamburcht dient minimaal een half jaar (inclusief de maanden juli tot en met november) en bij voorkeur eerder, aanwezig te zijn voordat er gestart wordt met het ongeschikt maken van de huidige kraamburcht.
- uuu. Tijdens de periode dat de das de nieuwe kunstburcht zal ontdekken, dienen menselijke activiteiten binnen 200 meter zoveel als mogelijk is, te worden vermeden. De werkweg ten zuiden van de kunstburcht wordt alleen gebruikt tussen zonsop- en zonsondergang, of in de zomertijd specifiek tussen 7.00 uur en 19.00 uur. Daarnaast mag met de ontmanteling van de huidige verblijfplaats niet eerder worden gestart dan nadat uit monitoring blijkt dat de dassenfamilie het nieuwe onderkomen heeft bezocht en geaccepteerd.
- vvv. Gedurende de kwetsbare periode dienen geen werkzaamheden binnen 75 meter van een kraamburcht plaats te vinden.
- www. Daarnaast dienen gedurende de uitvoering van werkzaamheden maximaal geluids-gedempt materieel en funderingstechnieken voor zowel induwen als intrillen als aanvullende maatregelen te worden ingezet binnen een afstand van 75 meter van een burcht, om verstoring te voorkomen opdat de ecologische functionaliteit van een burcht niet wordt beschadigd. Dit dient te worden vastgelegd in het Ecologisch werkprotocol en het logboek.
- xxx. Periodiek dient u bij te houden hoe groot het percentage beschikbaar foerageergebied is voor niet alleen deellocatie C, maar ook van de overige twee dassenfamilies van de Diedensche Uiterdijk gezien de dynamiek van de territoriagrenzen binnen de Diedensche Uiterdijk en de fasering van de uitvoeringwerkzaamheden. De frequentie van het bijhouden en de percentages aan foerageergebieden voor de dassenfamilie op locatie C, maar ook op locatie A en B, dient te worden toegelicht en onderbouwd in het Ecologisch werkprotocol en het logboek.
- yyy. Daarnaast dient u voor het realiseren van het nieuwe compensatiegebied in deelgebied C te omschrijven: de benodigde maatregelen, het effect van deze maatregelen (door monitoring) op de omvang van het foerageergebied dat wordt ontsloten en of verbeterd, en of dit aantoonbaar zorgt dat minimaal de 66% alternatief foerageergebied voor het territorium wordt bereikt. Daarbij dient u rekening te houden met een doorlooptijd van 1 tot 2 groeiseizoenen voor de benodigde fruit- en maïsopbrengst.

Dit houdt in dat u de maatwerkmaatregelen met eigenaren van maispercelen in een plan vastlegt, en ook de aantallen te planten bes-dragende struiken, hagen en fruitbomen en de verwachte opbrengst hiervan. Uw voorstel om een fruitboomgaard aan te leggen op locatie B dient u ook uit te werken als concreet voorstel in dit plan. U dient het plan na ontvangst van dit besluit binnen 1 maand te sturen naar omgevingswetnatuur@rvo.nl onder vermelding van kenmerk 2025041601218.

zzz. Voorschriften xxx. en yyy. dienen in de jaarlijkse monitoringsrapportage te worden meegenomen.

aaaa. In het kader van de huidige dynamiek binnen de territoriagrenzen en met de uitbreiding van de dassenterritoria bij de Diedensche Uiterdijk, dienen de locaties van deze hoogwaterplaatsen in correlatie met de territoriagrenzen van dassen- (en bever)families te worden meegenomen in de monitoringsrapportages met onderbouwing door een ecologisch deskundige van das (en bever). RVO zou hieraan willen toevoegen dat ook met voortschrijdend inzicht rekening dient te worden gehouden met de hoogste waterstand voor wat betreft de functionaliteit van deze dassen- en beverterpen.

bbbb. Conform de originele ontheffing dient jaarlijks een monitoringsrapportage te worden opgeleverd, te weten in december. RVO zou aanvullend ook een tussenrapportage per half jaar willen ontvangen, te weten in juli, gezien de hoge dynamiek binnen de lokale dassenterritoria met betrekking tot de werkzaamheden en de effecten van de werkzaamheden op het gedrag van de dassen in de Diedensche Uiterdijk. U stuurt deze rapportages naar omgevingswetnatuur@rvo.nl.

Overige voorschriften

cccc. U dient een ecologisch werkprotocol (EWP) op te stellen met daarin bovengenoemde voorschriften. Hierin dienen ook de activiteiten per locatie(s)/territoria, planning en contactgegevens van betrokken ecologisch deskundige(n) te worden opgenomen. Alle betrokken partijen, met name de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het ecologisch werkprotocol op de hoogte te worden gesteld. Het ecologisch werkprotocol dient op locatie aanwezig te zijn.

dddd. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige² op het gebied van de soorten waarvoor deze ontheffing is verleend. Deze deskundige legt de ecologische begeleiding vast in een logboek.

eeee. Wanneer blijkt dat deze in deze ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden uit te voeren, dan doet u een verzoek tot verlenging van deze ontheffing. Doe dit minimaal 8 weken voor het einde van deze termijn. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
29 oktober 2025

Onze referentie
2025041601218

Kenmerk
WNB/2022/060A.toek

² Een ecologische deskundige is iemand die ecologisch advies geeft of werkzaamheden begeleidt op het gebied van habitats en soorten. Hij of zij heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis. De ecologische deskundige heeft voldoende kennis en jarenlange ervaring om ecologisch onderzoek te kunnen doen. Hij of zij: (her)kent de functionaliteit van leefgebieden van beschermde soorten; heeft kennis van de algemeen erkende onderzoeksmethoden; kan ecologische werkprotocollen uitwerken; kan specifieke maatregelen begeleiden.

ffff. Deze ontheffing kan worden ingetrokken, wanneer blijkt dat de vergunninghouder zich niet houdt aan de voorschriften.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Beroep

Tegen het besluit kan, binnen zes weken na bekendmaking, in eerste en enige instantie beroep worden ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Van het besluit wordt door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant op de gebruikelijke wijze, via www.offcielebekendmakingen.nl, kennisgegeven. Op het besluit is de Crisis- en herstelwet van toepassing. Dat betekent dat na afloop van de termijn voor het instellen van beroep geen (aanvullende) beroepsgronden meer kunnen worden aangevoerd. Het instellen van pro forma beroep is niet mogelijk.

Datum

29 oktober 2025

Onze referentie

2025041601218

Kenmerk

WNB/2022/060A.toek

Meer informatie

Heeft u vragen? Kijk dan op www.rvo.nl/voorwaarden-flora-en-fauna-activiteit voor meer informatie. Chat met ons op www.rvo.nl/contact. Of bel ons op: 088 042 42 42 (lokaal tarief). Uw aanvraag is bij ons bekend onder referentienummer 2024122001392. Gebruik dit nummer als u contact met ons heeft.

Met vriendelijke groet,

De Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,
namens deze:

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Ondernemend Nederland

Rijksdienst voor

Bijlage 1: Overwegingen Wet natuurbescherming

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Instandhouding van de das

Artikel 3.10 lid 1 onder b van de Wnb

Datum

29 oktober 2025

Onze referentie

2025041601218

Kenmerk

WNB/2022/060A.toek

De das is in het plangebied aangetroffen. Tijdens verschillende veldbezoeken in de periode september 2024 t/m maart 2025 waaronder op 23 september en 21 oktober 2024, is binnen het deelgebied Diedensche Uiterdijk deel C, een nieuw territorium van de das vastgesteld met vier dieren. Het gaat hierbij om een kraamburcht, twee bij-burchten en vijf vluchtpijpen. De dassen foerageren binnen het westelijk gedeelte van de Diedensche Uiterdijk. Door het vaststellen van deze nieuwe functies is er sprake van een verandering van de situatie zoals die is opgenomen in de huidige vergunning. Op basis van de resultaten van het cameraval-onderzoek zijn er in de Diedensche Uiterdijk nieuwe verblijfsfuncties vastgesteld, en is er een nieuwe indeling van de territoria vastgesteld binnen het deelgebied Diedensche Uiterdijk, waardoor er nu sprake is van drie dassenfamilies in plaats van twee families.

Zoals vermeld in de huidige vergunning bestaan de werkzaamheden uit grondverzet en graafwerkzaamheden met als resultaat verlaging van de uiterwaard en de aanleg van een waterhoudende geul. Verder worden tijdelijke werkwegen in de uiterwaard gerealiseerd, parallel aan de dijk voor het transport van grond en materieel. Tenslotte komen er locaties voor tijdelijke grondopslag en loswallen om grond te storten. Er worden geen cumulatieve effecten van andere projecten verwacht op de werkzaamheden binnen dit deelgebied.

Permanente effecten

In het kader van de werkzaamheden gaan in deellocatie C een nieuw vastgestelde kraamburcht, vier vluchtpijpen en één bij-burcht, door de grondwerkzaamheden verloren ter realisatie van het ontwerp van de KRW geul en de kleiwinning voor versterking van de verschillende dijksecties. Eén bij-burcht en een vluchtpijp van deze familie blijft behouden.

Tijdelijke effecten

Verstoring

Werkzaamheden worden uitgevoerd in de periode vanaf 7:00 uur tot 19:00 uur. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden kan afhankelijk van het seizoen in beperkte mate verstoring optreden voor aanwezige individuen van de das. Daarnaast kan door de aanleg van werkwegen en het verwijderen van groenstructuren verstoring optreden door veranderingen in de bewegingsvrijheid van dassen door het gebied.

Verlies van foerageergebied

U verwacht dat door het uitvoeren van de graafwerkzaamheden gedurende een periode van drie tot vijf jaar minder foerageergebied aanwezig zal zijn. Ten behoeve van de kleiwinning voor de realisatie van deze KRW geul wordt de toplaag van de bodem verwijderd waardoor er op deze locatie geen regenwormen meer aanwezig zullen zijn.

In de originele vergunning is de ondergrens een functionerende 66% van het oorspronkelijk totaal aan foerageergebied, als voorwaarde voor het niet afnemen van de staat van instandhouding.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Door een uitbreiding van de territoria van de das binnen de Diedensche Uiterdijk en de dynamiek inzake de begrenzing van territoria is het binnen de huidige planning niet meer mogelijk om, enkel door aanpassen van fasering, 66% van het foerageergebied voor het nieuwe territorium binnen deellocatie C te behouden.

Datum
29 oktober 2025

Onze referentie
2025041601218

Kenmerk
WNB/2022/060A.toek

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soorten tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in het wijzigingsverzoek van 15 april 2025 en uw aanvulling van 10 juni 2025. De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. De maatregelen die u voorstelt worden hieronder kort samengevat. Daarnaast blijven de huidige voorschriften voor de das, beschreven in het Activiteitenplan van 26 juni 2023 en de originele vergunning WNB/2022/060 van kracht.

U gaat als compensatie voor de te verdwijnen kraam- en bij-burcht, een kunstburcht aanleggen op 500 meter afstand en binnen het huidige territorium. Door maaiveldverlaging en de realisatie van de geul, is het huidige terrein niet langer geschikt voor een burcht. Tussen de huidige kraamburcht en de alternatieve burcht bevindt zich een hoger gelegen bomenrij en tussenliggende vegetatie aan de Rulstraat. Haaks op deze bomenrij is daarnaast een 15 meter brede houtsingel aanwezig. U verwacht dat door deze elementen er geschikte verbindingen zijn voor de das om de nieuwe compensatieburcht te verkennen.

Verspreid over het gebied zullen hogere delen aanwezig blijven door bijvoorbeeld de realisatie van bever/dassenterpen en het behoud van bepaalde archeologische of landschappelijke waarden waarmee geschikte locaties ontstaan voor de das om vluchtpijpen te graven.

Het verwijderen van verblijfsfuncties wordt uitgevoerd conform de werkwijze beschreven in de ontheffing en het Activiteitenplan.

Het uitgangspunt is een gewenningsperiode van een half jaar. Wanneer uit de monitoringsgegevens kan worden vastgesteld dat dassen de burcht reeds hebben verkend of gebruikt kan deze periode worden ingekort. Hierbij zal worden uitgegaan van de analyse van monitoringsdata door 5.1.2.e en 5.1.2.e. De uiteindelijk te hanteren gewenningsperiode en onderbouwing hiervan wordt vastgelegd in het ecologisch logboek.

Om de functionaliteit van de kunstburcht, evenals de te behouden verblijfsfuncties, te garanderen worden maatregelen getroffen ter behoud van bestaand foerageergebied, het ontsluiten van nieuw foerageergebied en worden optimalisatie-maatregelen ingezet om voldoende foerageergebied te behouden.

U verwacht, op basis van de huidige planning, dat voor dit nieuwe territorium minimaal 66% foerageergebied beschikbaar blijft tot november 2025. Maar om gedurende de looptijd van de vergunning te allen tijde 66% foerageergebied beschikbaar te houden binnen het territorium van de dassenfamilie van deelgebied Diedensche Uiterdijk deel C, zijn naast fasering aanvullende maatregelen opgesteld,

om zo vanaf november 2025 te kunnen voldoen aan de minimale 66% foerageergebied voor deze deellocatie. De graafwerkzaamheden starten in het westen van het deelgebied en worden gedurende de periode 2025 – 2030 gefaseerd in ruimte en tijd uitgevoerd. Tevens wordt periodiek bijgehouden hoe groot het percentage beschikbaar foerageergebied bedraagt.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
29 oktober 2025

Onze referentie
2025041601218

Kenmerk
WNB/2022/060A.toek

Binnen het nieuwe leefgebied is in de huidige situatie (januari 2025) 243 hectare foerageergebied aanwezig. Dit betreft voor het overgrote deel secundair foerageergebied. Van dit gebied wordt tijdens de uitvoering van de werkzaamheden 99 hectare ontzien. Behoud van foerageergebied resulteert er hierdoor in dat tijdens de doorlooptijd van het project te allen tijde 41% van het bestaande foerageergebied beschikbaar is voor de das.

Nieuw foerageergebied wordt door aanvullende maatregelen beter bereikbaar voor de das. Door een extra geleidende structuur te realiseren naar en langs een tijdelijke werkweg die over de Vliet loopt, heeft de das meer mogelijkheden om de Vliet te passeren.

Daarnaast neemt u maatregelen om de binnendijkse foerageergebieden ook tijdens de uitvoer van werkzaamheden aan de dijk bereikbaar te houden, door onder meer: het passeerbaar houden van tijdelijke rasters; bij heisleuven wordt een talud van maximaal 1 op 1 aangehouden zodat dassen hier zelf overheen kunnen lopen; watergangen blijven passeerbaar door het plaatsen van dammen en/of loopplanken, en bij damwanden die nog gedeeltelijk boven het maaiveld uitsteken wordt een passeerstrook gerealiseerd door het plaatsen van een grondlichaam over de damwand. De te realiseren geleidende structuren bestaan uit ruigtestroken met een breedte van circa 2 meter die ontstaan door het niet maaien van betreffende gebieden. Langs de werkweg zal een strook van circa 1 meter niet worden gemaaid. Door het treffen van bovengenoemde maatregelen wordt in totaal 24 hectare aanvullend foerageergebied ontsloten. Hiervan is ongeveer 14 hectare grasland dat kan worden beschouwd als primair foerageergebied. Rekening houdend met het verschil tussen primair en secundair foerageergebied (1:2), verwacht u dat met het treffen van bovengenoemde maatregelen 38 hectare foerageergebied wordt ontsloten. Dit resulteert in een toename van 16%.

Ook worden optimalisatie-maatregelen uitgevoerd binnen de Diedensche Uiterdijk deel C. Dit houdt in dat secundair foerageergebied op drie verschillende locaties wordt opgewaardeerd naar primair foerageergebied. Hierbij wordt ingezet op begrazing, in de bestaande hagen en nieuw te planten hagen, worden fruitbomen en bes-dragend inheems struweel geplant, die een dusdanige plantmaat hebben dat deze in het jaar van aanplant reeds vruchten zullen dragen. En vervolgens eventueel de realisatie van een boomgaard op locatie B.

Aanvullend maakt u maatwerkafspraken met eigenaren van maispercelen opdat er een gevarieerde voedselaanbod over een langer periode aanwezig is ook in het najaar.

Binnen het leefgebied van de das bestaat 31 hectare uit maispercelen waarvan u beoogt om minimaal 7 hectare te optimaliseren naar primair foerageergebied. Door maatregelen te treffen waardoor bijvoorbeeld restanten van de geoogste mais langer beschikbaar zijn in het najaar kan de das dit in de cruciale periode voorafgaand aan de kraamperiode gebruiken om extra op te vetten. U bent

voornemens om deze afspraken met de eigenaren / gebruikers van aanliggende agrarische percelen vast te leggen in het ecologisch werkprotocol. De exacte gebieden kunnen gedurende de uitvoerperiode verschillen, bijvoorbeeld door gewasrotatie. Door het treffen van bovengenoemde maatregelen op de drie verschillende locaties verwacht u een toename van primair foerageergebied van 9% (circa 22,5 hectare).

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
29 oktober 2025

Onze referentie
2025041601218

Kenmerk
WNB/2022/060A.toek

In het ecologisch werkprotocol bent u voornemens om per locatie uit te werken met welke maatregelen hoeveel oppervlakte wordt ontsloten/verbeterd. Dit betreft een indicatie van de verdeling, gedurende het project kunnen binnen deze verdeling van oppervlaktes foerageergebied verschuivingen optreden als gevolg van de fasering. Dit wordt meegenomen in de monitoring van het percentage beschikbaar foerageergebied. Periodiek legt u in het ecologisch logboek vast hoeveel foerageergebied aanwezig is en op welke locatie. Zoals opgenomen in de ontheffing wordt hierbij 66% als ondergrens per territorium gehanteerd.

U verwacht dat na 1 groeiseizoen al deze gebieden geschikt worden als foerageergebied van de das. Hierdoor zal het percentage van aanwezig geschikt foerageergebied, met name aan het einde van de uitvoeringsperiode, jaarlijks toenemen.

Op langere termijn

U verwacht daarnaast dat door de realisatie van bos, rietmoerassen en graslanden op langere termijn weer een gevarieerder aanbod aan voedsel aanwezig is. Tijdelijk is wel sprake van verlies aan foerageergebied waardoor gedurende de uitvoeringsperiode mogelijk minder jongen geboren worden. De maatregelen die reeds zijn vastgelegd in het Activiteitenplan van 26 juni 2023 en de aanvullende voorschriften, zoals weergegeven in de verleende ontheffing (WNB/2022/060), blijven allen van kracht.

Hoogwaterplaatsen

Conform voorschrift qq. dienen in het kader van de rivierverruiming per territorium twee hoogwatervluchtplaatsen voor dassen en bevers te worden gerealiseerd. In de nieuwe situatie is in plaats van twee territoria sprake van drie territoria. Eén van deze territoria bevindt zich volledig binnendijks waardoor er in de huidige situatie van drie territoria geen noodzaak is tot het aanleggen van extra hoogwatervluchtplaatsen.

De maatregelen die u voorstelt zijn in grote lijnen voldoende, maar behoeve enige aanscherping, zie hiertoe de voorschriften ttt. tot en met bbbb.

U houdt er rekening mee dat de vervangende kraamburcht minimaal een half jaar en bij voorkeur eerder, aanwezig dient te zijn voordat er gestart wordt met het ongeschikt maken van de huidige kraamburcht.

Jonge dieren verlaten de burcht waar ze zijn opgegroeid gedurende de periode juli tot en met november. Dit is tevens de grootste kans dat de hoofd- en kraamburcht ontdekt gaat worden.

Tijdens de periode dat de das de nieuwe kraamburcht moet ontdekken dienen menselijke activiteiten binnen 200 meter zoveel als mogelijk is, te worden vermeden. Met uitzondering van de werkweg ten zuiden van de kunstburcht. De

werkweg zal alleen worden gebruikt tussen zonsopgang en ondergang of, in de periode met meer daglicht, tussen 7.00 uur in de ochtend en 19.00 uur in de avond. Ook wordt een derde heg aangelegd om de weg meer aan het zicht te onttrekken. De werkweg mag ten zuiden van de burcht niet worden aangelicht. Uit de monitoring moet blijken of de weg alsnog een versturende werking heeft. De bestaande burcht en pijpen mogen pas ontmanteld worden wanneer de dassenfamilie de nieuwe burcht heeft bezocht en geaccepteerd. Hiertoe is voorschrift uuu. aangepast. In het project plan is aangegeven dat er is gekozen voor passieve verplaatsing van de dassenfamilie, namelijk door het zelf ontdekken van de burcht. Er is geen vergunning verleend voor het actief vangen en verplaatsen van de das. Wanneer dat alsnog aan de orde zou komen dan dient daar een wijziging van deze vergunning voor te worden aangevraagd.

Daarnaast dient gedurende de kwetsbare periode geen werkzaamheden binnen 75 meter van een kraamburcht plaats te vinden en dient gedurende de uitvoering van werkzaamheden maximaal geluids-gedempt materieel en funderingstechnieken voor zowel induwen als intrillen als aanvullende maatregelen te worden ingezet binnen een afstand van 75 meter van een burcht, om verstoring te voorkomen opdat de ecologische functionaliteit van een burcht niet wordt beschadigd. Dit dient te worden vastgelegd in het Ecologisch werkprotocol en het logboek.

U beoogt minimaal 99 ha (41%) van het huidige secundaire foerageergebied te behouden. Voor het beter ontsluiten van nieuw foerageergebied gaat het hierbij om 28 ha waarvan 10 ha (4%) secundair en 14 ha grasland (12%) primair. In het kader van de optimalisatie-maatregelen draagt u dat onder meer op locatie A 10 ha (4%) en locatie B 5,5 ha (2%) middels begrazing en aanleg van fruitbomen en besdragende struiken en op locatie C 6% extra primair foerageergebied aanwezig zal zijn en 7 ha (3%) worden restanten geogoste mais of stroken mais beschikbaar gesteld als voedselaanbod.

Ik zou u er op willen wijzen dat de huidige dassenfamilie uit 4 individuen bestaat, waarbij een gedeelte van het primair aandeel van het foerageergebied slechts een gedeelte van het jaar beschikbaar is. Daarnaast kan men pas na 1-2 groeiseizoenen spreken van optimalisatie. U komt hierin tegemoet voor wat betreft de plantmaat van de te planten fruitbomen en besdragende struiken. Daarnaast heb ik uw voorstel om eventueel een fruitboomgaard aan te leggen op locatie B omgezet in een voorschrift. U dient het ontwerp na ontvangst van dit besluit aan mij toe te sturen, waarin omschreven is de omvang, de locatie, en type fruitbomen waarbij u ook aangeeft in hoeverre deze boomgaard bijdraagt aan het primaire foerageergebied voor de das.

Zoals u zelf als maatregel heeft benoemd, dient in het ecologisch werkprotocol en in het logboek per locatie te zijn uitgewerkt met welke maatregelen hoeveel oppervlakte aan compensatie wordt ontsloten/verbeterd. Hiermee dient u rekening te houden met de tijdsperiode van 1-2 groeiseizoenen. Dit houdt in dat tevens inzicht dient te worden verstrekt niet alleen in de maatwerkmaatregelen met eigenaren van maispercelen. Maar ook de aantallen te planten besdragende struiken, hagen en fruitbomen. Periodiek houdt u bij hoe groot het percentage beschikbaar foerageergebied bedraagt voor niet alleen deellocatie C, maar ook van de overige twee dassenfamilies van de Diedensche Uiterdijk gezien de dynamiek van de

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
29 oktober 2025

Onze referentie
2025041601218

Kenmerk
WNB/2022/060A.toek

territoriagrenzen en de fasering van de uitvoeringwerkzaamheden. Dit dient te worden toegelicht en onderbouwd in het Ecologisch werkprotocol en het logboek.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Bovengenoemde aanvullende maatregelen dienen ook te worden meegenomen in de monitoringverslaglegging. Monitoring dient niet alleen gedurende het jaar uit te wijzen dat 66% aan foerageergebied binnen de huidige territoria geborgd blijft, maar ook binnen de mogelijke grensverschuivingen per familie.

Datum
29 oktober 2025

Onze referentie
2025041601218

Kenmerk
WNB/2022/060A.toek

Omdat één territorium van de das zich binnendijks bevindt, wordt er aangenomen dat tot dusver geen extra hoogwaterplaatsen hoeven te worden gecreëerd. Maar in het kader van de huidige dynamiek binnen de territoriagrenzen en met de uitbreiding van de dassenterritoria bij de Diedensche Uiterdijk, dienen de locaties van deze hoogwaterplaatsen in correlatie met de territoriagrenzen van dassen- (en bever)families te worden meegenomen in de monitoringsrapportages met onderbouwing door een ecologisch deskundige van das (en bever). Ik zou hieraan willen toevoegen dat ook met voortschrijdend inzicht rekening dient te worden gehouden met de hoogste waterstand voor wat betreft de functionaliteit van deze dassen- en beverterpen.

Conform de huidige ontheffing dient jaarlijks een monitoringsrapportage te worden opgeleverd. Ik zou aanvullend ook een tussenrapportage per half jaar willen ontvangen gezien de hoge dynamiek binnen de lokale dassenterritoria met betrekking tot de werkzaamheden en de effecten van de werkzaamheden op het gedrag van de dassen in de Diedensche Uiterdijk.

In het algemeen gaat u ervan uit dat op basis van het ontwerp, het afgraven van foerageergebied behoudens de rietmoerassen en waterhoudende geulen, na 1 tot 2 groeiseizoenen weer als foerageergebied door de das in gebruik kan worden genomen. U gaat er dan wel van uit dat het dier meer inspanning dient te verrichten om regenwormen (hoofdbestanddeel voedsel) te vinden. Daarnaast verwacht u dat de lokale aanwezige das aanvullende compensatie kan vinden in aangrenzend foerageergebied binnendijks. Monitoring moet uitwijzen dat deze inrichtingsmaatregelen voldoende zijn in het voedselaanbod voor een derde dassenfamilie binnen de Diedensche Uiterdijk deel C.

Met het uitvoeren van deze voorschriften zal op een zorgvuldige wijze met de aanwezigheid van de das worden omgegaan door het aanbieden van een alternatieve verblijfplaats en optimalisatiemaatregelen zodat het voedselaanbod voor de das gedurende de werkzaamheden ter plaatse voldoende blijft en de lokale staat van instandhouding niet in het geding komt.

Aangezien wel verblijfplaatsen in hun functionaliteit worden aangetast, is hierbij sprake van een overtreding van artikel 3.10 lid 1 onder b van de Wnb, waarvoor een ontheffing vereist is voor de das.

Aanleg geul Diedensche Uiterdijk

Het aanleggen van de geul op een andere locatie vormt geen reëel alternatief. Naast dat de toekomstige geul van oorsprong hier zijn oude loop heeft, is deze locatie ook de optimale locatie om als secundaire stroombaan en waterretentie te functioneren bij hoog water. Om deze reden is de aanleg van de geul locatie gebonden en zijn er geen alternatieven die gunstiger uitpakken voor de beschermde soorten.

Conclusie

Met inachtneming van de door u voorgestelde en aanvullende maatregelen kan de ontheffing worden uitgebreid met het beschadigen of vernielen van voortplantings- en rustplaatsen van de das. Hiertoe zijn toegevoegd de voorschriften ttt. tot en met bbbb.

Voor wat betreft mijn overige overwegingen voor de nieuwe ontheffing, en de voorschriften voor de ransuil, roek buizerd, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis, de ruige dwergvleermuis, bever, poelkikker, das en grote modderkruiper, de andere bevredigende oplossingen en het belang, verwijs ik u naar bijlage 1 van de brief van 1 juni 2022 met kenmerk WNB/2021/038.toek.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

29 oktober 2025

Onze referentie

2025041601218

Kenmerk

WNB/2022/060A.toek

Aan
Rijksdienst voor ondernemend Nederland

Van
Projectteam Meanderende Maas

Datum
2025-09-09

Pagina
1 | 5

MEMO

Zienswijze Ontwerpbesluit wijzigingsverzoek WNB/2022/060.toek

Onderhavige memo betreft de uitwerking van een zienswijze welke wordt ingediend op het ontwerpbesluit wijzigingsverzoek met kenmerk OWFF/2022/060A.toek. Dit wijzigingsverzoek is ingediend bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, in verband met het vaststellen van voorheen onbekende beschermde functies van de das.

Besluit

In het ontwerpbesluit is opgenomen dat geen ontheffing wordt verleend voor beschadigen of vernielen van eventueel later nog aan te treffen voortplantings- of rustplaatsen van de das in de Diedensche Uiterdijk, alsmede in het hele projectgebied van de Meanderende Maas.

In de onderbouwing van dit besluit wordt aangegeven dat een wettelijke toets noodzakelijk is om effecten van de activiteiten op de staat van instandhouding van de das te kunnen beoordelen. Aangegeven wordt dat zonder effectbeoordeling de RvO deze toets niet kan uitvoeren en geen zicht heeft op de cumulatieve effecten.

In het wijzigingsbesluit is vastgelegd dat ontheffing wordt verleend voor ontmantelen van 1 kraamburcht, 1 bijburcht en vier vluchtpijpen. Door het ontmantelen van deze verblijfplaatsen en de lange uitvoerperiode van het project is er een reële kans op nieuwe graverij van de das binnen de grenzen van het werkgebied. In het werkgebied Diedensche Uiterdijk zullen, gefaseerd in ruimte en tijd, tot 2030 werkzaamheden worden uitgevoerd. Door het besluit geen ontheffing te verlenen voor ontmantelen van nieuwe vluchtpijpen in dit gebied ontstaat een groot risico op vertraging in de werkzaamheden omdat wellicht meerdere malen wederom een wijzigingsprocedure moet worden doorlopen.

De zienswijze betreft een heroverweging van het verzoek om nieuwe graverij binnen het deelgebied van de Diedensche Uiterdijk te mogen ontmantelen.

Aangegeven wordt dat zonder een aanvraag geen toets plaats kan vinden op de lokale staat van instandhouding. Een toets op de effecten van het verwijderen van voortplantings- en rustplaatsen op de staat van instandhouding is reeds uitgevoerd in dit wijzigingsverzoek. Hiertoe is een effectbeoordeling aangeleverd waarin de effecten op de huidige aanwezige families en territoria zijn uitgewerkt. Onderdeel van het wijzigingsbesluit evenals de huidige

onthefing is de monitoring van de effecten van de werkzaamheden op de lokale populatie van o.a. de das. In dit wijzigingsbesluit is onder voorschrift bbbb opgenomen dat resultaten van deze monitoring ieder half jaar aan de RvO worden aangeleverd.

Door deze monitoring is er een zeer gedetailleerd beeld van de huidige staat van instandhouding en eventuele effecten hierop in de toekomst. Wanneer er bijvoorbeeld door een das binnen het territorium in de Diedensche Uiterdijk in de toekomst een nieuwe vluchtpijp wordt gegraven zal de effectbeoordeling van het ontmantelen van deze vluchtpijp niet verschillen van de reeds aangeleverde effectbeoordeling. Het gaat immers om individuen uit dezelfde lokale populatie en betreft tevens dezelfde aantasting van een beschermde functie. In combinatie met het periodiek aanleveren van monitoringsgegevens is er bij zowel het projectteam als de RvO te alle tijden een gedetailleerd beeld van de lokale staat van instandhouding en eventuele negatieve effecten hierop. Hiermee kan een toets gedurende ieder moment binnen de projectuitvoering worden gedaan. Onze zienswijze is daarom dat specifiek voor het deelgebied Diedensche Uiterdijk een aanvullende effectbeoordeling en toets geen meerwaarde heeft en hiermee onnodige risico's op de planning opleveren.

Zoals opgenomen in het wijzigingsverzoek vragen wij onthefing voor het mogen verwijderen van recent gegraven pijpen en oude niet- of sporadisch belopen pijpen die nieuw worden aangetroffen in het werkgebied. Bij het aantreffen van recente verse graafactiviteiten waarbij nog geen sprake is van daadwerkelijke vestiging van de das, is er geen sprake van een vaste verblijfsfunctie zoals bedoeld in artikel 3.10 lid 1b uit de Wet natuurbescherming (en artikel 11.54, lid 1 b van het Bal). In een dergelijke situatie is derhalve geen sprake van een onthefing/vergunningplicht. Het gebied wordt intensief gemonitord waardoor vaststellen van gebruik en recente graverij inzichtelijk wordt gemaakt.

Wanneer onverhoopt in het gebied toch nog oude niet- of sporadisch belopen pijpen worden aangetroffen betreffen dit wel vaste verblijfplaatsen. Echter wanneer uit de monitoring blijkt dat voldoende alternatieven aanwezig zijn en derhalve negatieve effecten op de lokale staat van instandhouding niet te verwachten zijn kunnen deze naar ons inzicht, onder de voorwaarden die zijn opgenomen in het Activiteitenplan, worden verwijderd. Wanneer uit cameravalonderzoek blijkt dat sprake is van een kraamfunctie zal contact met RvO worden opgenomen om omgang met een dergelijke belangrijke functie af te stemmen.

Voorschrift uuu

Onder voorschrift uuu is ten aanzien van de te realiseren kunstburcht een verstoringsvrije zone van 200 meter opgenomen. Met de huidige beoogde locatie van de kunstburcht kan hier niet volledig aan worden voldaan. De huidige voorgestelde locatie is beoordeeld als het beste alternatief voor een kunstburcht, waarbij is gelet op zowel de tijdelijke als permanente situatie in het gebied.

De werkweg in deelgebied Diedensche Uiterdijk is gesitueerd binnen de voorgeschreven 200 meter. Deze werkweg betreft de hoofdrijbaan voor werkverkeer van dit deelgebied en het aanliggende dijkobject welke ook binnen de gewenningsperiode van de kunstburcht versterkt wordt. De werkweg verplaatsen is niet mogelijk vanwege het feit dat deze werkweg op een vergunde locatie is aangebracht. De locatie is opgenomen in de hoofdbesluiten met onderliggend de verschillende rivierkundige berekeningen. Het verleggen van deze werkweg zou vertraging voor het project veroorzaken vanwege het opnieuw moeten doorlopen van de (hoofdvergunningen) met alle berekeningen en besluiten.

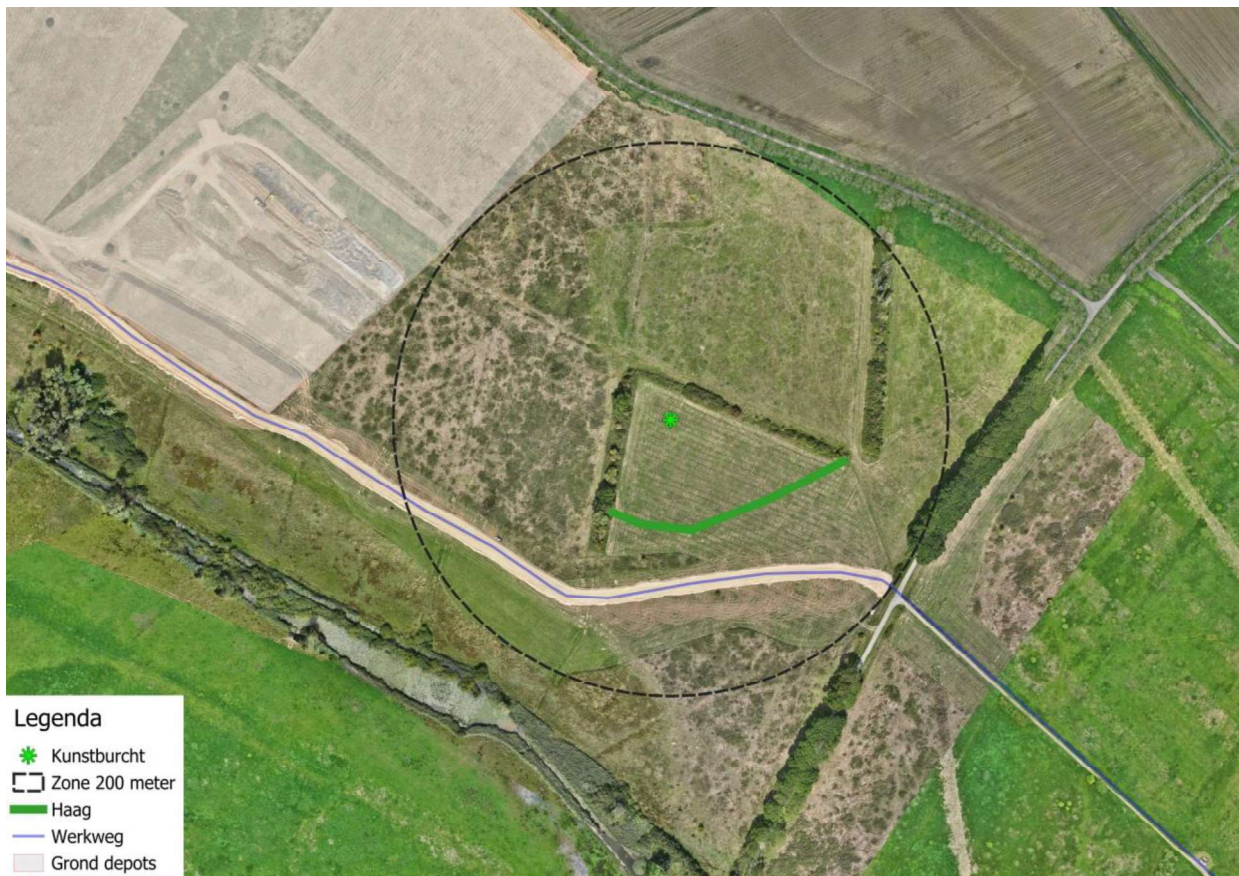
Tevens is het zo dat het verleggen van deze werkweg technisch onmogelijk is vanwege de ligging. De werkweg op een locatie aanleggen buiten de 200 meter zone betekent dat we de werkweg zouden moeten aanleggen op een locatie waar ontgraven dient te worden ten behoeve van de realisatie van de nieuwe KRW geul. Door eventueel verplaatsen van de werkweg kan tevens niet meer worden aangesloten op een bestaande weg. We zouden dan een vleermuisroute op een andere locatie moeten kruisen dan de open locatie waar de werkweg nu op uitkomt. Dit betekent dat we extra bomen moeten gaan kappen, wat ook vanuit ruimtelijke kwaliteit ongewenst is.

De zienswijze betreft een aanpassing van betreffend voorschrift waarbij verstoring tijdens de gewenningsperiode van de kunstburcht wordt voorkomen door het treffen van maatregelen zoals omschreven in het wijzigingsverzoek en onderstaande onderbouwing.

Zoals weergegeven in afbeelding 1 is bij de locatiekeuze van de kunstburcht rekening gehouden met een verstoringsvrije zone. De kunstburcht is zodanig gesitueerd dat deze op 200 meter afstand ligt van de Rulstraat en Maasakkerstraat en op 200 meter afstand van het gebied dat gedurende het project wordt gebruikt als grond depot. Enkel ten zuiden van de kunstburcht kan niet aan de 200 meter worden voldaan door de aanwezigheid van de werkweg. Om toch voldoende rust te garanderen gedurende de periode dat dassen de kunstburcht moeten ontdekken worden aanvullende maatregelen getroffen. De twee reeds aanwezige hagen worden met een derde haag. Hierdoor wordt visuele verstoring voorkomen. Werkzaamheden worden, conform het Activiteitenplan en ontheffing, enkel uitgevoerd tussen 6:00 en 19:00 uur. Hierdoor is er gedurende de actieve periode van de das geen sprake van transportbewegingen over de werkweg en derhalve geen sprake van verstoring. Het gehele werkgebied Diedensche Uiterdijk is uitgerasterd en niet toegankelijk voor onbevoegden. Afgezien van de transportbewegingen zullen er derhalve geen menselijke activiteiten zijn in de directe omgeving van de locatie van de kunstburcht.

Binnen het territorium waarin de te verwijderen kraamburcht aanwezig is zijn geen alternatieve locaties aanwezig waar binnen een straal van 200 meter in alle richtingen geen werkzaamheden uitgevoerd worden. Daarnaast is door de locatie ten opzichte van de huidige kraamburcht en de aanwezigheid van geleidende structuren dit als beste locatie voor de kunstburcht beoordeeld.

Ter informatie: In de huidige ontheffing is ten aanzien van de kunstburcht welke gerealiseerd wordt op de locatie Appeltern ook geen zone van 200 m opgenomen. Deze is gesitueerd op ca. 50 meter van de naastgelegen weg. Ook de door ProRail gerealiseerde kunstburcht in Ravenstein bevindt zich niet op een afstand van meer dan 200 meter van menselijke activiteiten. Deze is aangelegd op ca 75 meter van de Maasdijk.



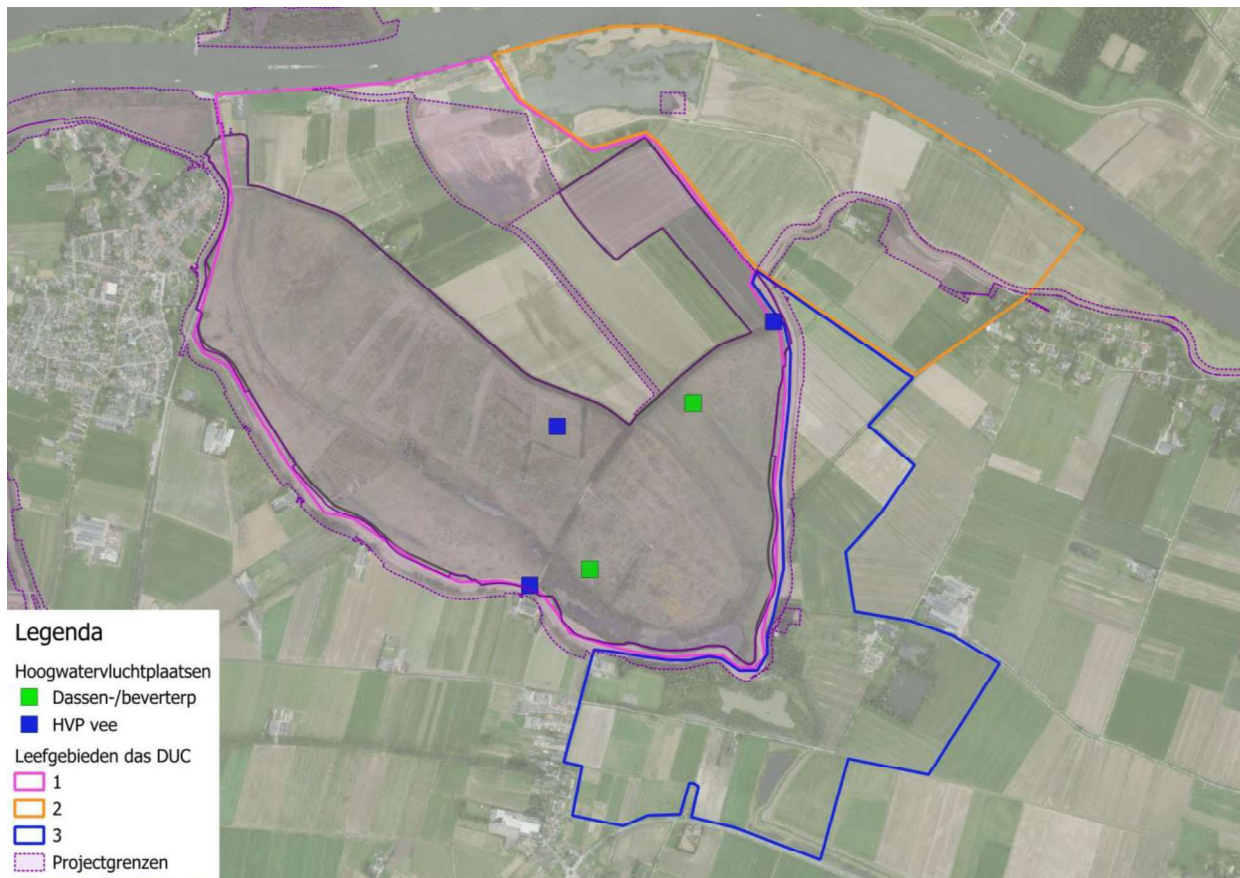
Voorschrift aaaa

Onder voorschrift aaaa is opgenomen dat de locaties van deze hoogwaterplaatsen in correlatie met de territoriagrenzen van dassen- (en bever)families meegenomen dienen te worden in de monitoringsrapportages met onderbouwing door een ecologisch deskundige van das (en bever). Uit betreffend voorschrift wordt onvoldoende duidelijk of en wanneer eventueel aanvullende maatregelen, zoals aanleggen van een extra hoogwatervluchtplaats, benodigd zijn. In verband met de processen binnen het project en bijvoorbeeld verleende vergunningen vanuit andere disciplines en bevoegde gezagen kunnen degelijke ingrepen niet zomaar worden ingepast.

De zienswijze betreft de vraag om verduidelijking van het voorschrift. Waaruit blijkt welke exacte fysieke maatregelen worden vereist.

Op basis van de huidige monitoringsdata kan worden beoordeeld dat territorium 3 zich binnendijks bevindt. Uit de data blijkt wel dat buitendijkse delen sporadisch worden gebruikt. Er vinden nagenoeg geen werkzaamheden plaats in betreffend territorium. Het is derhalve redelijkerwijs niet te verwachten dat gedurende de monitorings/uitvoerperiode substantiële verschuivingen plaatsvinden.

In het huidige ontwerp is de realisatie van twee hoogwatervluchtplaatsen opgenomen specifiek voor de das (en bever). Daarnaast worden in het gebied eveneens hoogwatervluchtplaatsen gerealiseerd ten behoeve van vee. Hiermee zullen er in de toekomstige situatie minimaal 5 locaties zijn waar dassen tijdens hoog water periodes naar toe kunnen vluchten. Zie onderstaande afbeelding.



Aanvullende vragen/aandachtspunten

In het hoofdstuk Besluit (pag. 4) wordt gesproken over figuur 1 in het activiteitenplan. Dit dient in plaats van het activiteitenplan het rapport van het wijzigingsverzoek te zijn.

In voorschrift xxx wordt gesproken over deellocatie C. In de rapportage van het wijzigingsverzoek zijn de verschillende territoria echter met andere nummers aangegeven. Kan worden verduidelijkt om welke exacte locatie het gaat?

Bijlage 3: Nota van Antwoord zienswijzen Project Meanderende Maas

Aanleiding

Deze Nota van Antwoord is de reactie op de ingediende zienswijze van 2 oktober 2025 door het Waterschap AA en Maas (zie Bijlage 2 bij dit besluit voor de gehele tekst).

De zienswijze ziet toe op een verzoek tot wijziging van 2 voorschriften (uuu. en aaaa.) uit het ontwerp besluit voor het project 'Meanderende Maas' met kenmerk Wnb.2022.060A.ontw.

Daarnaast ziet het verzoek toe op een heroverweging van de aanpak dassengraverij uit het oorspronkelijke besluit Meanderende Maas van 2 mei 2024.

Het besluit van RVO is dat de zienswijze aanleiding geeft om het voorschrift uuu. aan te passen. Het voorschrift aaaa. wordt niet aangepast vanwege die zienswijze, en dat geldt ook voor het verzoek tot heroverweging van de graverij.

Hieronder in de tabel staat het oorspronkelijke voorschrift en de wijziging naar aanleiding van de zienswijze per voorschrift.

<i>Zienswijze</i>	<i>Oorspronkelijke tekst uit het Ontwerpbesluit</i>	<i>Aangepaste voorschrift in het definitieve besluit</i>
<p>Op de oorspronkelijke tekst uit het besluit. Zie voor de volledige tekst van de zienswijze bijlage 2. bij dit besluit</p> <p>In het ontwerpbesluit is opgenomen dat geen ontheffing wordt verleend voor beschadigen of vernielen van eventueel later nog aan te treffen voortplantings- of rustplaatsen van de das in de Diedensche Uiterdijk, alsmede in het hele projectgebied van de Meanderende Maas.</p> <p>De zienswijze betreft een heroverweging van het verzoek om nieuwe graverij en nieuwe pijpen binnen het deelgebied van de Diedensche Uiterdijk te mogen ontmantelen zonder vergunning.</p>	<p>Ik geef u geen vergunning voor beschadigen of vernielen van eventueel later nog aan te treffen voortplantings- of rustplaatsen van de das in de Diedensche Uiterdijk, alsmede in het hele projectgebied van de Meanderende Maas.</p> <p>Het verwijderen van dassenverblijfplaatsen betreft over het algemeen een overtreding, waar een wettelijke toets op dient plaats te vinden om de staat van instandhouding van de das te beoordelen voorafgaande aan de ingreep. Zonder een aanvraag kan RVO deze toets niet uitvoeren en heeft RVO ook geen zicht op de cumulatieve effecten.</p>	<p>De reden waarom RVO niet akkoord gaat met het zonder vergunning vernielen van in de toekomst nog aan te treffen rust- en/of voortplantingsplaatsen blijft ongewijzigd. RVO is verantwoordelijk voor de beoordeling van mogelijke overtredingen van verbodsbepalingen onder de Omgevingswet, en daarmee ook voor het bewaken van de (lokale) staat van instandhouding van de das.</p> <p>Er kan bij een melding van nieuwe graverij altijd direct contact met RVO worden opgenomen om te zien of er in die gevallen wel een reguliere wijzigingsprocedure mogelijk is indien de wijziging van ondergeschikt belang is.</p>
<p>Voorschrift uuu: Zie voor de volledige tekst van de zienswijze bijlage 2. bij dit besluit</p>	<p>Tijdens de periode dat de das de nieuwe hoofd- en kraamburcht moet ontdekken, mogen er geen menselijke activiteiten zijn binnen een straal van minimaal 200 meter van de nieuwe burchtlocatie.</p>	<p>De aanvrager is voornemens om de kunstburcht minimaal 6 maanden vóór de verwijdering van de bestaande burcht, te plaatsen op 500 meter afstand van de huidige kraamburcht. Door de huidige beoogde locatie van de kunstburcht kan niet volledig worden voldaan aan de afstand van 200 meter. Er bevindt zich een werkweg ten</p>

		<p>zuiden van deze burcht, binnen 200 meter afstand.</p> <p>Het is belangrijk, met het oog op de geplande graafwerkzaamheden, dat de dassenfamilie zo spoedig mogelijk dit nieuw onderkomen ontdekt en accepteert.</p> <p>RVO wijst om die reden er op dat de acceptatie langer kan duren indien tijdens de gewenningsperiode er menselijke activiteiten binnen de 200 meter contour plaats vinden.</p> <p>Wij wijzigen dit voorschrift dan als volgt: Tijdens de periode dat de das de nieuwe kunstburcht zal ontdekken, dienen menselijke activiteiten binnen 200 meter zoveel als mogelijk is, te worden vermeden. De werkweg ten zuiden van de kunstburcht wordt alleen gebruikt tussen zonsop- en zonsondergang, of in de zomertijd specifiek tussen 7.00 uur en 19.00 uur. Daarnaast mag met de ontmanteling van de huidige verblijfplaats niet eerder worden gestart dan nadat uit monitoring blijkt dat de dassenfamilie het nieuwe onderkomen heeft bezocht en geaccepteerd.</p>
<p>Voorschrift aaaa.: Zie voor de volledige tekst van de zienswijze bijlage 2. bij dit besluit.</p> <p>Onder voorschrift aaaa is opgenomen dat de locaties van deze hoogwaterplaatsen in correlatie met de terrioriagrenzen van dassen- (en bever) families meegenomen dienen te worden in de monitoringsrapportages met onderbouwing door een ecologisch deskundige van das (en bever). Uit betreffend voorschrift wordt onvoldoende duidelijk of en wanneer eventueel aanvullende maatregelen,</p>	<p>In het kader van de huidige dynamiek binnen de terrioriagrenzen en met de uitbreiding van de dassenterritoria bij de Diedensche Uiterdijk, dienen de locaties van deze hoogwaterplaatsen in correlatie met de terrioriagrenzen van dassen- (en bever) families te worden meegenomen in de monitoringsrapportages met onderbouwing door een ecologisch deskundige van das (en bever). RVO zou hieraan willen toevoegen dat ook met voortschrijdend inzicht rekening dient te worden gehouden met de hoogste waterstand voor wat betreft de functionaliteit van deze dassen- en beverterpen.</p>	<p>In het oorspronkelijke besluit is in de reactie op de zienswijze voorgeschreven dat er meerdere hoogwatervluchtplaatsen (hvp) per territorium moeten worden gerealiseerd. Op dat voorschrift is toen een zienswijze ingediend, en is besloten 'meerdere' te definiëren als 'twee' (vastgelegd in voorschrift 000.).</p> <p>Aangezien er nog steeds sprake is van 2 territoria in het buitendijkse gebied, dienen er in totaal 4 hvp's te komen. Dat is geen verandering in aantal ten opzichte van de oorspronkelijke opgave, namelijk 2 hvp's binnen elk dassenterritorium.</p>

<p>zoals aanleggen van een extra hoogwatervluchtplaats, benodigd zijn. In verband met de processen binnen het project en bijvoorbeeld verleende vergunningen vanuit andere disciplines en bevoegde gezagen kunnen degelijke ingrepen niet zomaar worden ingepast. De zienswijze betreft de vraag om verduidelijking van het voorschrift. Waaruit blijkt welke exacte fysieke maatregelen worden vereist.</p>		
--	--	--